श्रीः
श्रीमते रामानुजाय नमः
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः
श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये उत्तरकाण्डे

॥ सप्ताशीतितमः सर्गः ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

॥ सप्ताशीतितमः सर्गः ॥

श्रीरामेण लक्ष्मणं प्रतीलोपाख्यानस्य कथनम् - इलस्य मासावधिकस्त्रीत्वस्य मासावधिकपुरुषत्वस्य च प्राप्तिः

तच्छ्रुत्वा लक्ष्मणेनोक्तं वाक्यं वाक्यविशारदः।
प्रत्युवाच महातेजाः प्रहसन् राघवो वचः ॥ **7.87.1** ॥

एवमेव नरश्रेष्ठ यथा वदसि लक्ष्मण।
वृत्रघातमशेषेण वाजिमेधफलं च यत् ॥ **7.87.2** ॥

श्रूयते हि पुरा सौम्य कर्दमस्य प्रजापतेः।
पुत्रो बाह्लीश्वरः श्रीमानिलो नाम सुधार्मिकः ॥ **7.87.3** ॥

स राजा पृथिवीं सर्वां वशे कृत्वा महायशाः।
राज्यं चैव नरव्याघ्र पुत्रवत् पर्यपालयत् ॥ **7.87.4** ॥

सुरैश्च परमोदारैर्दैतेयैश्च महाधनैः।
नागराक्षसगन्धर्वैर्यक्षैश्च सुमहात्मभिः ॥ **7.87.5** ॥

पूज्यते नित्यशः सौम्य भयार्तै रघुनन्दन।
अबिभ्यंश्च त्रयो लोकाः सरोषस्य महात्मनः ॥ **7.87.6** ॥

स राजा तादृशोऽप्यासीद् धर्मे वीर्ये च निष्ठितः।
बुद्ध्या च परमोदारो बाह्लीकेशो महायशाः ॥ **7.87.7** ॥

स प्रचक्रे महाबाहुर्मृगयां रुचिरे वने।
चैत्रे मनोरमे मासे सभृत्यबलवाहनः॥ **7.87.8** ॥

प्रजघ्ने स नृपोऽरण्ये मृगाञ्शतसहस्रशः।
हत्वैव तृप्तिर्नाभूच्च राज्ञस्तस्य महात्मनः॥ **7.87.9** ॥

नानामृगाणामयुतं वध्यमानं महात्मना।
यत्र जातो महासेनस्तं देशमुपचक्रमे॥ **7.87.10** ॥

तस्मिन् प्रदेशे देवेशः शैलराजसुतां हरः।
रमयामास दुर्धर्षः सर्वैरनुचरैः सह॥ **7.87.11** ॥

कृत्वा स्त्रीरूपमात्मानमुमेशो गोपतिध्वजः।
देव्याः प्रियचिकीर्षुः संस्तस्मिन् पर्वतनिर्झरे॥ **7.87.12** ॥

यत्र यत्र वनोद्देशे सत्त्वाः पुरुषवादिनः।
वृक्षाः पुरुषनामानस्ते सर्वे स्त्रीजना भवन्॥ **7.87.13** ॥

यच्च किञ्चन तत् सर्वं नारीसंज्ञं बभूव ह।
एतस्मिन्नन्तरे राजा स इलः कर्दमात्मजः॥ **7.87.14** ॥

निघ्नन् मृगसहस्राणि तं देशमुपचक्रमे।
स दृष्ट्वा स्त्रीकृतं सर्वं सव्यालमृगपक्षिणम्॥ **7.87.15** ॥

आत्मानं स्त्रीकृतं चैव सानुगं रघुनन्दन।
तस्य दुःखं महच्चासीद् दृष्ट्वाऽऽत्मानं तथागतम्॥ **7.87.16** ॥

उमापतेश्च तत् कर्म ज्ञात्वा त्रासमुपागमत्।
ततो देवं महात्मानं शितिकण्ठं कपर्दिनम्॥ **7.87.17** ॥

जगाम शरणं राजा सभृत्यबलवाहनः।
ततः प्रहस्य वरदः सह देव्या महेश्वरः॥ **7.87.18** ॥

प्रजापतिसुतं वाक्यमुवाच वरदः स्वयम्।
उत्तिष्ठोत्तिष्ठ राजर्षे कार्दमेय महाबल॥ **7.87.19** ॥

पुरुषत्वमृते सौम्य वरं वरय सुव्रत।
ततः स राजा शोकार्तः प्रत्याख्यातो महात्मना॥ **7.87.20** ॥

स्त्रीभूतोऽसौ न जग्राह वरमन्यं सुरोत्तमात्।
ततः शोकेन महता शैलराजसुतां नृपः॥ **7.87.21** ॥

प्रणिपत्य उमां देवीं सर्वेणैवान्तरात्मना।
ईशे वराणां वरदे लोकानामसि भामिनी॥ **7.87.22** ॥

अमोघदर्शने देवि भज सौम्येन चक्षुषा।
हृद्गतं तस्य राजर्षेर्विज्ञाय हरसन्निधौ॥ **7.87.23** ॥

प्रत्युवाच शुभं वाक्यं देवी रुद्रस्य सम्मता।
अर्धस्य देवो वरदो वरार्धस्य तव ह्यहम्॥ **7.87.24** ॥

तस्मादर्धं गृहाण त्वं स्त्रीपुंसोर्यावदिच्छसि।
तदद्भुततरं श्रुत्वा देव्या वरमनुत्तमम्॥ **7.87.25** ॥

सम्प्रहृष्टमना भूत्वा राजा वाक्यमथाब्रवीत्।
यदि देवि प्रसन्ना मे रूपेणाप्रतिमा भुवि॥ **7.87.26** ॥

मासं स्त्रीत्वमुपासित्वा मासं स्यां पुरुषः पुनः।
ईप्सितं तस्य विज्ञाय देवी सुरुचिरानना॥ **7.87.27** ॥

प्रत्युवाच शुभं वाक्यमेवमेव भविष्यति।
राजन् पुरुषभूतस्त्वं स्त्रीभावं न स्मरिष्यसि॥ **7.87.28** ॥

स्त्रीभूतश्च परं मासं न स्मरिष्यसि पौरुषम्।
एवं स राजा पुरुषो मासं भूत्वाथ कार्दमिः।
त्रैलोक्यसुन्दरी नारी मासमेकमिलाभवत्॥ 7.87.29॥

॥ इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये
उत्तरकाण्डे सप्ताशीतितमः सर्गः॥